

10.Престъпления, свързани с информационн. технологии (ПИТ)

Учение за престъплението. Елементи на престъплението.

Престъпление(П) – легалната дефиниция е в чл. 9 НК-това общественноопасно деяние (действие / бездействие), което е извършено виновно и е обявено от закона за наказуемо.

Престъплението е: 1/**Деяние** – 2 проявни форми – действие/бездействие, комбинация от двете; 2/ **Общественоопасно** - 3/**Противоправно**; 4/**Наказуемо**; 5/**Виновно**.

Вина = субективното психическо отношение на дееца към деянието и настъпилите от него противоправни последици. Бива 2 основни форми – умисъл и непредпазливост. Непредпазливите деяния са наказуеми **само** в предвидените от закона случаи т.е. Умисълът е основна форма на вината по НК.

Понятие за състав на престъплението – съвкупността от признаци, посредством които законодателят типизира, конкретизира в дадена наказателноправна норма отделен вид П и го отграничава от другите видове престъпления. Видове признаци:

-Признаци относно обекта на П – обществените отношения, които се засягат от съответното П. Биват на 3 отделни нива:

-Общ обект – всички обществени отношения, които се ползват със закрилата на наказателното право

-Родов обект – група обществени отношения, обособени по родов признак. Изяснява се чрез систематическо тълкуване – извлича се от заглавието на съответната глава в особената част на НК, като думите „престъпления против“ се заместят с „обществените отношения, свързани с“ - например в главата **Престъпления против личността**, родовият обект на престъпленията са **Обществ.**

отношения, свързани с личността, в главата Престъпления против собствеността родовият обект на престъпленията са **Обществ. отношения, свързани със собствеността**

-Непосредствен обект – конкретният вид общ. отношения, които се засягат с даден вид П – пр. кражба – обществ. отношения, свързани с нормалното упражняване на правото на собственост

-Признаци относно обективната страна на престъплението

-Основни: 1/ **Признаци относно изпълнително деяние** /отнемане чужда вещ/ 2/ **Пр-ци относно общественотоопасните последици-** резултатни и безрезултатни: убийството - резултатно П; карането пияно -безрезултатно П; 3/**Пр-ци относно причинната връзка**

-Допълнителни: 1/ **Признаци относно средствата** (склоняване към употреба на наркотични вещества чрез средствата за масово осведомяване) 2/ **Признаци относно условията на време, място и обстановка** (нощем) 3/ **Признаци относно предмета** (чужда движима вещ)

-Признаци относно субекта на престъплението

-Основни – всяко наказателноотговорно лице – посочва се чрез относителното местоимение „който“. Минималните изисквания са да имаме физическо лице, възраст (14 г.) и вменяемост

-Допълнителни –се изискват за определени престъпления: 1/Особено качество /длъжностно лице/ 2/Родствена връзка/майка.../

-Признаци относно субективната страна на престъплението

-Основни – относно формата (умисъл или небрежност), разновидността на вината (пряк/евентуален умисъл и т.н.)

-**Допълнителни:** 1/ Относно целите на дееца 2/ Относно мотиви и подбуди /хулигански подбуди/ 3/ Относно емоционалното състояние на дееца / афект/

Видове престъпления, свързани с технологиите според НК:

1/Същински- Предмет на престъпно посегателство– технология (мрежи, софтуер, данни) 2/-**Несъщински**: Предмет на посегателство – други блага (телесна и полова неприкосновеност, право собственост). П се извършва с особено средство – технологии.

Същински комп.престъпления - Особен вид П, при които родов обект на посегателството са общест. отношения, свързани с използването на технологиите – комп. програми, комп. данни, мрежи:

-**Неактивно хакерство** - Който неправомерно осъществи достъп до ИС(инф. с-ма) или части от нея, в немаловажни случаи се наказва с лишаване от свобода до 2 години; Особеност – не се нарушава целостта на данните; Спец. предмет на посегателство: комп. данни;

Широк обхват на понятието "достъп"; Неправомерно- без съотв. оторизация за достъп инф.; Квалифицирани състави – държавна/ др. защитена от закон тайна.

-**Ативно хакерство** - Който неправомерно добави, копира, използва, промени, пренесе, изтрие, повреди, влоши, скрие, унищожи комп. данни в ИС или спре достъпа до тях, в немаловажни случаи се наказва с лишаване от свобода до 2 г. и глоба до 3000 лв.; Особеност – нарушава се целостта на данните; Спец. предмет на посегателство: компютърни данни и програми; Неправомерно- без съответната оторизация да модифицира информ.; Квалифицирани състави: Начин на извършване + резултат (чрез комп. програма, парола, или др. данни за достъп до ИС/ до част от нея. предназначени да засегнат повече от една ИС + значит. вреди или др. тежки последици);

-Зловреден софтуер: Който въведе компютърен вирус в ИС / комп. мрежа, се наказва с лишаване от свобода до 3г. и глоба до 3000 лв.; Спец. средство за извършване на П: Комп. вирус -компютърна програма, която се разпространява автоматично и против волята или без знанието на ползващите инф. системи лица и е предназначена за привеждане на инф. системи или комп. мрежи в нежелани от ползващите ги състояния/ в осъществяване на нежелани резултати.

-Разпространение на пароли - Който създава, набавя за себе си или за друго, внася или по друг начин разпространява комп. програми, пароли, кодове или др. подобни данни за достъп до ИС /част от нея с цел да се извърши П се наказва с лишаване от свобода до 2г.; Особен престъпен резултат - настъпило е разкриване на лични данни, КИ или друга защитена от закона тайна; Пароли и кодове за достъп

- Несъхранение на логове- Който при доставяне на информ. услуги наруши разпоредбите на чл. 6 от ЗЕДЕУУ се наказва с глоба до 5000 лева, ако не подлежи на по-тежко наказание.

Несъщински компютърни П - Обикновени П, които се характеризират с особено средство за извършване на П – ИКТ

-Компютърна измама - Който с цел да набави за себе си или за друго облага възбуди или поддържа заблуждение у някого, като внесе, измени, изтрие или заличи комп. данни или използва чужд ел. подпис и с това причини на него/ друго вреда, се наказва за комп. измама с лишаване от свобода от една до 6 г. и глоба до 6000 лв

-Престъпления срещу авторските и сродните им - Който записва, възпроизвежда, разпространява, излъчва, предава, използва по друг начин чужд обект на авторско или сродно на него право, без необходимото по закон съгласие на носителя на съответн. право, се наказва с лишаване от свобода до 5г. и с глоба 5000 лв.

Инкриминирано е държането без необх. съгласие на материални носители, съдържащи чужд обект на авторско/ сродно право на стойност при което паричната равностойност на един или повече от обектите надхвърля 70 мин. работни заплати и обектите надхвърлят 50 броя, или на матрица за възпроизвеждане на такива носители.

-Разврат: е-сводничество и е-контакт - Който чрез ИКТ предоставя или събира информация за лице, ненавършило 18-г., за да се установи контакт с него за извършване на блудствено действие, съвкупление, полово сношение, проституция, за създаване на порнографски м-л, се наказва с лишаване от свобода от 1-6г. и с глоба 5000 -10000 лв.

-Разврат: Порнография- Който разпространява чрез ИКТ порнографски материал, се наказва с лишаване от свобода до 2 г. и глоба от 1000 до 3000 лева. Квалифициран състав за детска порнография – ако за създаването порнографския м-л е използвано лице, ненавършило 18-г., или лице, което изглежда като такова;

- Престъпления срещу е-платежни инструменти -Който използва платежен инструмент без съгласието на титуляря, ако деянието не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от 2 до 8 г. и с глоба до двойния размер на получената сума.;

-Невярно деклариране по е-път - Който потвърди неистина/ затаи истина в писмена декларация/ съобщение, изпратено по ел.път, които по силата на закон, указ, постановление на МС се дават пред орган на властта за удостоверяване истинността на някои обстоятелства, се наказва с лишаване от свобода до 3 г. или с глоба от 100 до 300 лв

-Нарушаване на тайната на кореспонденцията- Противозаконно узнаване на неадресирано до дееца съобщение, изпратено по ел. път, или отклони от адресата му такова съобщение; Квалифициран състав – с користна цел